

Torah from Around the World

De Eeuwige neemt niets weg uit de wereld zonder er iets voor in de plaats te zetten.

Midrasj haGadol

Sjabbat 14 augustus / 6 Elloel, Sjoftiem, Dewariem/Deuteronomium 16:18 - 21:9

Tanach blz. 385 - 393

Haftara: Jesjahoe 51: 12 - 52:12

Tanach blz. 888 - 891

Vertaler: Benjamin Cohen

Commentaar: **Rabbijn Audrey R. Korotkin** is sinds 2010 spiritueel leider van Temple Beth Israel in Altoona, Pennsylvania.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/torah-commentary/it-takes-two-me-and-you>

Het beste van twee werelden

Op veel van de Joodse bruiloften die ik in de loop der jaren heb geleid, kozen de bruid en bruidegom ervoor om aan de traditionele geloften de volgende woorden van de profeet Hosea toe te voegen: *Werastich li betzedek oewemisjpat oewechesed oewerachamim*, 'Ik zal je voorgoed tot mijn vrouw maken, ik zal je hecht aan mij verbinden, door liefde en

ontferming' (Hosea 2:21). Terwijl de traditionele geloften in lijn zijn met de visie van het Joodse huwelijk als een juridisch instituut, weerspiegelen de woorden van Hosea het huwelijk als een heilig partnerschap, geboren uit wederzijdse liefde en respect. Natuurlijk gebruikte Hosea de taal van het huwelijk als een beschrijving voor de relatie tussen God en het volk Israël. Hij daagde Israël uit om trouw te zijn en bestrafte haar toen ze afdwaalde.

Maar de last in deze relatie rust niet volledig op de schouders van Israël, zoals we ontdekken in Sjoftiem, de sidra van deze week. Hier doet God een oproep aan de Israëlieten: "*Stel in alle steden die de Eeuwige, uw God, u in uw stamgebieden zal geven, rechters en griffiers aan, die zorg moeten dragen voor een zuivere rechtspraak*" (Dewariem/Deuteronomium 16:18). 'Zuivere rechtspraak' is de manier waarop de moderne bijbelvertaling de combinatie-zin 'misjpat tzedek' weergeeft, de eerste twee beloften van Hosea. Maar hoe zit het dan met chesed, 'liefdevolle goedheid'? En hoe zit het met rachamim, 'barmhartigheid'? Moeten we deze waarden niet óók in onze rechtbanken in overweging nemen?

De Chatam Sofeer, een grote wijsgeer in Hongarije aan het begin van de negentiende eeuw, leerde dat de verloving tussen God en Israël alleen kon plaatsvinden als beiden iets aan de relatie zouden toevoegen. Hij citeerde de Midrasj als volgt: 'God verschaft de liefdevolle goedheid en barmhartigheid, terwijl wij de rechtvaardigheid en eerlijke rechtspraak leveren' - en dat het in feite alleen in het licht van Gods liefdevolle goedheid en barmhartigheid is dat we zuivere rechtspraak kúnnen toepassen ⁽¹⁾. Dus ja, we moeten die eigenschappen in overweging nemen. Maar de Chatam Sofeer concludeert dat ze ons niet zo makkelijk komen aanwaaien als bij God het geval is.

Dat lijkt misschien contra-intuïtief, als je bedenkt hoe vaak Israëls God in het populaire discours wordt getypeerd als boos en wraakzuchtig. Maar dat stereotype valt uiteen wanneer we deze sidra lezen en zien hoe vaak God ons nu juist regels geeft die ontworpen zijn om ons instinct om te oordelen zonder goddelijke compassie, tegen te gaan.

In oorlog, bijvoorbeeld, bepaalt God dat een vijandige stad eerst moet worden benaderd met een vredesaanbod (Dewariem, 20:10) - de tactiek van de verschroeide aarde, die de vegetatie zou vernietigen, is verboden (20:19). En zelfs nadat Hij de dood van de afgodendienaars heeft geëist (20:15-18), verklaart God: "Het doodvonnis mag alleen op grond van de verklaring van ten minste twee getuigen worden voltrokken, één getuigenverklaring is onvoldoende" (17:6). God staat erop dat de getuigen zelf de eerste steen moeten werpen (17:7), zodat dood uit wraak of woede wordt voorkomen. Hetzelfde geldt voor de oprichting van de 'vrijplaatsen', bedoeld om degenen die per ongeluk de dood van een ander hebben veroorzaakt, te beschermen tegen de wraak van de families van de slachtoffers (19:1-6). Zelfs valse profeten, die de hele gemeenschap zouden kunnen vernietigen door hen op een dwaalspoor te brengen in de aanbidding van afgoden, 'moeten

ter dood gebracht worden' - maar wel door Gods acties, niet door mensenhanden (18:19-20).

In al deze gevallen wordt misjpat tzedek getemperd met chesed werachamim, het standaardmechanisme van de mensheid in evenwicht met dat van God.

Toch denk ik dat het niet alleen ter wille van de 'ander' is dat God ons temperament, ehhh ... tempert. Wanneer we worden gegrepen en geleid door woede, wrok, afgunst of een verlangen naar wraak, kunnen we erop uit zijn om iemand anders pijn te doen, zonder te beseffen hoezeer we onszelf pijn doen. In de Babylonische Talmoed leren de rabbijnen uit Spreuken: 'Er staat geschreven: Maar jaloezie knaagt aan je botten; wie jaloezie in zijn hart heeft, zijn botten rotten weg, [maar] wie geen jaloezie in zijn hart heeft, zijn botten rotten niet weg.'⁽²⁾

Als we het hebben over afgunst of woede die aan ons knaagt, bedoelen we dat figuurlijk - maar de rabbijnen waarschuwen ons dat het letterlijke, fysieke gevolgen heeft. Denk maar aan die keer dat je je gekleineerd voelde, of jaloeers was op de erkenning van iemand anders, of in een klein geschil verwickeld raakte. Die buikpijn of die pijn achter in je nek zal niet zomaar verdwijnen met wat paracetamolletjes. Misschien, wanneer Jesaja in de Haftara van Troost van deze week verklaart "*Ontwaak, ontwaak, Tsion, en bekleed je met je kracht!*" (Jesaja 52:1), is het meer dan een profetie van gemeenschappelijke verlossing, maar ook een boodschap van persoonlijke vernieuwing. Misschien is het een oproep aan ieder van ons om diep te graven en de kracht in onszelf te vinden om ons instinctieve verlangen naar gerechtigheid te temperen met de goddelijke gave van barmhartigheid.

De Tora-geleerde Jitschak Abarbanel (15^e eeuw, Portugal) vraagt: "Waarom worden rechters aan het begin van deze sidra drie keer gewaarschuwd - in de verzen 18, 19 en 20 - om eerlijk te oordelen?"⁽³⁾ Zijn vraag weerspiegelt het rabbijnse geloof dat geen woord in de Tora overbodig is, dus schijnbare herhaling moet meer zijn dan dat. Ik zou willen voorstellen dat we het antwoord kunnen vinden in de drievoudige leer van de profeet Micha: "Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de Eeuwige van je wil: niets anders dan recht doen (mishpat), liefdevolle trouw betrachten (chesed) en nederig de weg te gaan van je God" (Micha 6:8).

Een betekenisvolle relatie met God en gezonde relaties met anderen vereisen het beste van twee werelden.

⁽¹⁾ Aharon Yaakov Greenberg, comp., Rabbi Dr. Shmuel Himelstein, vert., Torah Gems, Vol. III Bamidbar/Devarim (Tel Aviv: Yavneh Publishing House, 1998), blz. 251-252

⁽²⁾ Spreuken 14:30, Babylonische Talmoed, Shabbat 152b

⁽³⁾ Michael Carasik, ed., trans., annot., The Commentators' Bible: Deuteronomy (Philadelphia: Jewish Publication Society, 2015), p. 113